

Van'da Göçmenlik Halleri

EDİTÖRLER
ORHAN DENİZ | MEHMET ZEYDİN YILDIZ

Van'da Göçmenlik Halleri

Editörler

Orhan DENİZ | Mehmet Zeydin YILDIZ

Çizgi Kitabevi Yayınları (e-kitap)

©Çizgi Kitabevi
Aralık 2022

ISBN: 978-605-196-944-2
Yayıncı Sertifika No:52493

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
- Cataloging in Publication Data (CIP) -
Editörler
DENİZ, Orhan | YILDIZ, Mehmet Zeydin
Van'da Göçmenlik Halleri

Yayına Hazırlık: Çizgi Kitabevi Yayınları
Tel: 0332 353 62 65- 66

ÇİZGİ KİTABEVİ

Sahibiata Mah.	Alemdar Mah.
M. Muzaffer Cad. No:41/1	Çatalçeşme Sk. No:42/2
Meram/ Konya	Cağaloğlu/ İstanbul
(0332) 353 62 65 - 66	(0212) 514 82 93

www.cizgikitabevi.com
📞📧 / cizgikitabevi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
GÖÇ ÜZERİNE PSİKOLOJİK BİR ÇÖZÜMLEME	11
Prof. Dr. Fuat TANHAN	
CUMHURİYET DÖNEMİNE GİRİLİRKEN VAN YENİ KENT SOSYOLOJİSİNİN OLUŞUMU	38
Sinan HAKAN	
ZORAKİ GÖÇÜN KADINLARI: VAN ÖRNEĞİ	63
Prof. Dr. Mehmet Zeydin YILDIZ	
Dr. Mehmet Sami ZÜMRÜT	
Nermin Aksan KANAT	
DEPREM ve GÖÇ: 2011 VAN DEPREMİ ÖRNEĞİ	93
Prof. Dr. Orhan DENİZ	
Prof. Dr. Mehmet Zeydin YILDIZ	
Prof. Dr. Suvat PARİN	
Dr. Öğr. Ü. Rıdvan ERDOĞAN	
VAN'DA BULUNAN SURİYELİ SİĞİNCİLERİN KENTTE TUTUNMA STRATEJİLERİ ve YEREL HALKIN SURİYELİ SİĞİNCİLERE YÖNELİK ALGISI	121
Arş. Gör. Mehmet Kadri TEKİN	
VAN'DAKİ KAMU KURUMLARININ SURİYELİ SİĞİNCİLERE YÖNELİK FAALİYETLERİ	146
Arş. Gör. Semih NARGÜL	
EMEĞİ GÖÇÜNE BİR ÖRNEK: VAN'DAN YAPILAN MEVSİMLİK İŞÇİ GÖÇÜ	166
Arş. Gör. Cihat UĞURLU	

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN GÖÇ POTANSİYELLERİ: VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ 191

Prof. Dr. Orhan DENİZ

Arş. Gör. Cihat UĞURLU

Arş. Gör. Semih NARGÜL

Arş. Gör. Mehmet Kadri TEKİN

VAN GÖÇ BİBLİYOGRAFYASI..... 210

Dr. Öğr. Ü. Rıdvan ERDOĞAN

Prof. Dr. Mehmet Zeydin YILDIZ

Arş. Gör. Mehmet Kadri TEKİN

KİTABIN YAZARLARI 234

VAN GÖÇ BİBLİYOGRAFYASI*

Dr. Öğr. Ü. Rıdvan ERDOĞAN

Prof. Dr. Mehmet Zeydin YILDIZ

Arş. Gör. Mehmet Kadri TEKİN

Van, göç hareketliliklerinin yoğunlukla yaşandığı kentlerden biridir. Tarihsel süreçte aldığı göçün yanı sıra dışarıya da önemli miktarda göç veren Van kenti, oldukça çeşitli göçlere sahne olmuştur. Van kentinin merkezini teşkil ettiği bölgenin sınırda ve tampon bir alanda bulunması, insan mobilitesine hız kazandırmıştır. Cumhuriyet döneminde de Van kenti, göç hareketlerinin hemen her türüne tanık olmuştur. Van’da ekonomik temelli göçlerden doğal afet göçlerine, ülke içi yerinden edilme şeklindeki göçlerden siyasal kargaşa ve savaşlardan kaynaklı düzensiz göçlere kadar çeşitli dönemlerde farklı insan hareketlilikleri gerçekleşmiştir.

Bu çalışmanın amacı, gerek Van kenti ve gerekse il genelindeki göç hareketlilikleri ile ilgili yapılmış bilimsel çalışmaları bir araya getirerek Van’ın bibliyografik veri tabanına katkı sağlamaktır. Bu amaçla çeşitli veri tabanları, YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google Scholar, açık arşiv sistemleri, ulusal ve uluslararası göç kuruluşlarının yayınları, basılı eserler, Milli Kütüphane makale veri tabanı gibi çeşitli kaynaklar taranarak Van ile ilgili çalışmalar çıkarılmış ve incelenmiştir. Ardından göç ile ilgili olanlar tasnif edilerek SPSS programına yüklenmiş ve program üzerinden istatistiksel analiz gerçekleştirilmiştir. Sözü edilen çalışmaların 2020 sonuna kadar olanları bibliyografyaya dâhil edilmiştir.

Van’da göç olayını doğrudan ya da dolaylı bir şekilde ele alan 230 adet çalışma tespit edilmiştir. Bu çalışmalardan 170’i doğrudan doğruya Van’daki göç hareketleri üzerine yapılan özel çalışmalardır. Geriye kalan 70 eser ise,

* Elinizdeki kitap çalışması planlandığında, bu bölümü Dr. Rıdvan ERDOĞAN’ın yazması öngörülmüştü. Ancak Dr. Rıdvan ERDOĞAN’ın 02.09.2018 tarihinde kalp krizi sonucu aramızdan ayrılmasından dolayı, çalışma tarafımızdan devam ettirilmiştir. Bu bölümü de onun hatırasına ithaf ediyoruz (Mehmet Zeydin YILDIZ-Mehmet Kadri TEKİN).

ya Van ile ilgili genel bir çalışma olup göç hareketlerine de değinen ya da Türkiye'deki göç hareketleri ile ilgili olup da Van'a da bu bağlamda değinen çalışmalardır. Bu nedenle, doğrudan Van'daki göç hareketleri ile ilgili olan çalışmalar "**Özel Kaynaklar**", ikinci grup ise "**Genel Kaynaklar**" başlığı altında alfabetik olarak verilmiştir (Bu kitap içerisinde yer alan yazılar bibliyografyaya dâhil edilmemiştir).

Van'da göç konusunu ele alan bu çalışmaların 194'ü (% 84,3) ulusal, geriye kalanı da uluslararası niteliktedir. Bu çalışmalardan 189'unun (% 82,2) yayın dili Türkçe ve 41'inin (% 17,8) ise İngilizcedir. Çalışmalar yayın türü bağlamında değerlendirildiğinde, makale, kitap, kitap bölümü ve bildiriler ağırlıklı kısmı oluşturmaktadır. Sözü edilen dört kategorinin toplam eserler içerisindeki payı, % 70,9'dur. Eserlerin 40'ı lisansüstü tez ve 25'i de rapor tarzındaki çalışmalardan oluşmaktadır. Bilimsel çalışmaların nerede yayınlandığı veya hazırlandığı konusunda da, bu çalışmaların çıkış kaynağı göz önünde bulundurulmuştur. Örneğin tezler için yapıldığı üniversite, raporlar için hazırlandığı kurumun bulunduğu yer, kitap ve kitap bölümleri için yayınevinin bulunduğu kent, makaleler için derginin hangi kentteki kurumsal yapıya ait olduğu, bildiriler için de etkinliğin düzenlendiği yer ölçüt olarak alınmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, çalışmaların % 34,8'nin beklenen bir sonuç olarak İstanbul kaynaklı olduğu görülmektedir. Ankara, % 20 ile ikinci sırada ve Van da % 14,3 ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bilimsel çalışmaların % 15,7'si ise yurt dışı kaynaklıdır. Geriye kalan % 15,2'lik grubu da 21 kentteki çoğunlukla üniversitelere ait dergilerdeki makale ve yine bu kentlerde gerçekleştirilen aktivitelerde sunulan bildirilerden oluşmaktadır.

Tablo 1: Yayın Türü

Yayın türü	Sayı	Oran (%)
Kitap	36	15,7
Kitap bölümü	40	17,4
Makale	49	21,3
Sempozyum, kongre, çalıştay ve panel bildirisi	38	16,5
Lisansüstü tez	40	17,4
Rapor	25	10,9
Diğer	2	0,9
Toplam	230	100

Tez çalışmalarının disiplinlere dağılımında da sosyoloji (% 35), tarih (% 17,5), antropoloji (% 12,5), tıp ve halk sağlığı (% 7,5), coğrafya (% 5) ve uluslararası ilişkiler (% 5) bilimlerinin ön planda olduğu görülmektedir. Geriye kalan % 12,5'lik grubu da iktisat, psikoloji, iletişim ve eğitim bilimleri teşkil etmektedir.

Tablo 2: Yayın Yılı

Yayın yılı	Sayı	Oran (%)
1990 ve öncesi	2	0,9
1991-1995	5	2,2
1996-2000	21	9,1
2001-2005	29	12,6
2006-2010	54	23,5
2011-2015	46	20,0
2016-2020	73	31,7
Toplam	230	100,0

Bibliyografya çalışmasına ilişkin önemli bulgulardan birisi de, yayınların yapıldığı tarihlerdir. Yapılan çalışmaların yayın tarihi açısından en büyük grubunu, 2016-2020 arasında gerçekleştirilmiş olanlar meydana getirmektedir (% 31,7). Kuşkusuz bunda Van'ın da önemli düzensiz göç merkezlerinden olması dolayısıyla aldığı yasadışı göçün yanı sıra Suriye iç savaşı dolayısıyla yaşanan mülteci akımının etkisi büyük rol oynamaktadır. Aynı şekilde 1991-2005 döneminde de zorunlu göç eksenli çalışmaların belli bir yoğunlukta görüldüğünü söyleyebiliriz. Genel olarak değerlendirildiğinde, çalışmaların %11,3'ü 1991-2000, % 36,1'i 2001-2010 ve % 51,7'si de 2011-2020 döneminde yapılmıştır.

Kitap (% 44,4), kitap bölümü (% 72,5) ve makale (% 59,2) tarzındaki çalışmaların büyük bir kısmı 2011-2020 döneminde gerçekleştirilmiştir. Sempozyum, kongre, çalıştay ve panel bildirisi tarzındaki çalışmaların % 47,4'ü ve bilimsel raporların da % 68'i 2001-2010 döneminde gerçekleştirilirken, lisansüstü tezlerin de %57,5'i 2011-2020 döneminden üretilmiştir.

Tablo 3: Göç Türü

Göç türü	Sayı	Oran (%)
Ülke içi yerinden edilme nedenli göç	90	39,1
Düzensiz/yasadışı göç ve Suriyeli göçü	77	33,5
Sosyo-ekonomik nedenli göç	16	7,0
Doğal nedenli göç	14	6,1
Genel göçler	15	6,5
Diğer	18	7,8
Toplam	230	100,0

Göç türlerinden ülke içi yerinden edilme göçü, 1990'lı yıllarda bölgede yaşanan şiddet ortamı ve köy boşaltmalarından kaynaklanan zorunlu göçleri kapsamaktadır ve göç çalışmaları içerisinde de en büyük grubu meydana getirmektedir (% 39,1). Düzensiz/yasadışı göç ise, Van'ın sınırda olması do-

layısıyla İran, Irak, Afganistan başta olmak üzere yasadışı ya da kaçak bir şekilde ülkeye girişleri ifade etmektedir. Suriyeli göçü de, sayıları az olmakla beraber çoğunlukla Van merkezde yaşayan ve savaştan kaçan Suriyeli mülteciler ile ilgilidir. Ancak bu başlıktaki çalışmaların büyük bir kısmı düzensiz/yasadışı göç ile ilgilidir. Sosyo-kültürel ve ekonomik nedenli göçler, belli bir zaman ile sınırlı olmayıp göçün genel geçer şeklini temsil etmektedir. Doğal nedenli göçler içerisinde özellikle 2011 Van depremi sonrasındaki nüfus hareketleri önem taşımaktadır. Diğer kategorisi (% 7,8) sözü edilen değişkenler dışındaki göç hareketlerini içermektedir. Bu kategorinin büyük bir kısmı ülke dışından getirilen Kırgızların iskânı ile geçtiğimiz yüzyıldaki aşiret iskânı gibi politik ve sosyal boyutu öne çıkan göçlerdir. Göç çalışmalarının yıllara dağılımında da dönemsel hareketliliklerin izini görmek mümkündür. Örneğin 1990 öncesinde doğal nedenli ve genel göçler göç çalışmaları içerisinde en büyük grubu oluştururken, 1991-95 döneminde zorunlu göçler ve sosyo-ekonomik % 40'arlık oranlarla en önemli grupları teşkil etmektedir. Ancak 1996'dan 2010 yılına kadar Van ile ilgili göçler içerisinde en ağırlıklı grubu ülke içi yerinden edilme şeklindeki göçler oluşturmaktadır (1996-2000: % 66,7; 2001-2005: % 51,7; 2006-2010: % 63). Buna rağmen düzensiz/yasadışı göçler de 2001 yılından itibaren en önemli göç çalışması kategorisini meydana getirmektedir (2001-2005: % 34,5; 2006-2010: % 24,1) ve 2011 yılından itibaren de en büyük göç çalışması grubunu oluşturmaktadır. Örneğin 2011-2015 döneminde düzensiz göçler % 39,1 ile birinci sırada yer alırken, zorunlu göçler % 32,6 ile ikinci sırada yer almaktadır. 2016-2020 döneminde ise düzensiz göçlerin oranı % 47,9'a yükselirken, zorunlu göçler % 13,7'ye düşmüştür.

Sonuç olarak, göç hareketleri açısından önemli destinasyonlardan biri olan Van ile ilgili bilimsel çalışmaların Van'daki göç hareketlilikleri ve çeşitlilikleri ile doğrudan bağlantılı olduğu görülmektedir. Bu bibliyografya çalışmasının da hem Van, hem de Türkiye genelindeki göç araştırmaları açısından yararlı bir kaynak olabileceğini umuyoruz.

Doğrudan Van'daki Göç Hareketlerini Konu Alan Çalışmalar

Açıkalın, O. (2017). *Deprem Bağlamında Dirayetli Toplumun Neresindeyiz? Yüzyılın Hesabı*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınları.

Açıkgöz, R. (2019). Van'da Zorunlu Göç, Yoksulluk ve Kente Uyum. E. Çağlayan (Ed.), *Dünyada Van: Nüfus, Etnisite, Tarih ve Toplum* içinde (127-142. ss.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Ağcakaya, N. (2019). 1960 Sonrası Van'da İskân Politikaları: Dönerdere Örneği. E. Çağlayan (Ed.), *Dünyada Van: Nüfus, Etnisite, Tarih ve Toplum* içinde (87-105. ss.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Al, Y. H. (1998). Ölümünden Yaşama Göç. Y. H. Al (Ed.), *Van Dosyası: Teknolojik Afet, Zorunlu Göç, Yoksulluk, Mimarlık* içinde (40-42. ss.). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayını.

Al, Y. H. (Ed.). (1998). *Van Dosyası: Teknolojik Afet, Zorunlu Göç, Yoksulluk, Mimarlık*. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayını.

Arısoy, A. Z. (2002). *Van Bölgesi Örneklerine Göre OHAL Sonrası "Köye Dönüş" Olgusunun Sosyolojik Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Van.

Arslan, A. (1998). Türkiye’de Yeni Kentli Yoksulluk Biçiminden Bir Kesit: Van’daki Dere Kenarları. *Van Dosyası: Teknolojik Afet, Zorunlu Göç, Yoksulluk, Mimarlık* içinde (172-212. ss.). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayınları.

Arslan, A. ve Al, Y. (1996). Van’da Diğerleri’nin Mekânları. *Birikim*, 86-87, 154-161.

Arslan, Ş., Akman, N., Özata, M. ve Çasen, H. (2002). Van Bölgesi Göçmen Çocuklarında Malnütrisyon Prevalansı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 45(1), 45-51.

Ataman, S. (2007). Türkiye’de Sığınmacıların Yaşadıkları Sorunlar: Van İli Örneği. Erişim adresi <http://multeci.net/?p=77>

Atayün, Y. (2002). *Mülteciler sorununa sosyolojik bir yaklaşım: Van örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Van.

Atılğan, V. (2017). *Annem Plevne’den Van’a Bir Göç Hikâyesi*. İstanbul: Kanak Yayınları.

Aydın, S. (2019). Aşiretler ve İskân: Çatışmaları, Devletle İlişkileri ve Yerleşim Örüntüsünün Kalıcı Değişimi Bakımından 19. Yüzyılda Van’da Aşiret Hareketleri ve Sonuçları. E. Çağlayan (Ed.), *Dünyada Van: Nüfus, Etnisite, Tarih ve Toplum* içinde (169-183. ss.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Aydoğan, F. (1995). Van’da Kırsal Kesimden Kente Gelen Ailelerin Evlenmeye İlişkin Tutum ve Davranışlarındaki Değişmeler. *Aile Kurultayı: Değişim Sürecinde Aile Toplumsal Katılım ve Demokratik Değerler Bildiriler Kitabı* içinde (166-174. ss.). Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.

Aykutalp, A. (2016). *Felaket Kapitalizmi, Kapasite Yoksunluğu ve Kent: 2011 Van Depremi Örneği*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Aykutalp, A. (2019). Kent, Afet ve Siyaset: *Felaket Kapitalizmi, Kapasite Yoksunluğu ve Kent*. İstanbul: Efe Akademi Yayınları.

Bağcı, C. (2002). Zorunlu Göç, Kentsel Yaşam ve Geriye Dönüş: OHAL Sürecinde Bir Toplumsal Hareketlilik ve Yoksullaşma Olgusu Üzerine Sosyolojik Değerlendirmeler: Van Örneği. *Yoksulluk, Kent Yoksulluğu ve Planlama* içinde (373-383. ss.). Ankara: TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayınları.

Balcı, E. (2010). Türkiye’de Ülke İçinde Yerinden Olmuş Kişilere (UIYOK’ler) Yönelik Programın Geliştirilmesine Destek Projesi. *Türkiye’de Zorunlu Göç: Hükümet Politikaları. Uluslararası Konferans Tebliğleri* içinde (63-66. ss.). İstanbul: TESEV Yayınları.

Bayrakçı, E., Göksoy, B. ve Kahraman, S. (2019). Marjinal İşlerde Çalışan Suriyeli Çocukların Toplumsal Kabul Algısı: Van Örneği. E. Özensel, G. Bozbaş, F. Kaleci ve M. N. Salur (Ed.), *Ortadoğuda Göç Hareketleri ve Değişen Dinamikler* içinde (120-141. ss.). Konya: Aybil Yayınları.

Bayraklı, B. (2000). *Göçmen Gebelerde Yetersiz ve Dengesiz Beslenmenin Anemi Üzerine Etkileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Van.

Bilgili, A. (1996). Bir Dış İskân Uygulamasının Sosyolojik Çözümlemesi: Ulupamir Örneği. *Bilig Dergisi*, 2, 247-254.

Bilgili, A. (1996). *Doğu Anadolu Bölgesinde Göçe Maruz Bırakılan Çocuklar*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Bilgili, A. (1998). Bir Dış İskân Uygulamasının Sosyolojik Çözümlemesi (Ulupamir Örneği). *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 25, 139-151.

Bilgili, A. (1999). Bir Arada Yaşama Sorunu ve Doğu’nun Kaderi Bağlamında Bir İç Göç Uygulamasının Sosyolojik Çözümlemesi: Dönerdere Örneği. *Sosyal Bilimler Kavşağında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bildiriler Kitabı* içinde (317-328. ss.). Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayını.

Bilgili, A., Aydoğan, F. ve Güngör, C. (1997). Doğu Anadolu Bölgesi’nde Zorunlu Göç Olgusunun Sosyolojik Çözümlemesi: Van Örneği. *II. Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç Bildiriler Kitabı* içinde (327-338. ss.). Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları.

Biner, Ö. (2010). *From Transit Country to Host Country: A Study of Transformation of Asylum Legislation and Practices in a Border Satellite City, Van, South-eastern Turkey*. MireKOÇ Göç Araştırmaları Konferansı: 2009 Projelerin Sonuçlarının Yaygınlaştırılması, İstanbul, 4 Haziran 2010.

Biner, Ö. (2014). From Transit Country to Host Country: A Study of "Transit" Refugee Experience in Border Satellite City, Van, Eastern Turkey. A. Biriz Karaçay ve A. Üstümbici (Ed.), *Migration to and from Turkey: Changing Patterns and Shifting Policies* içinde (73-119. ss.). İstanbul: The ISIS Press.

Biner, Ö. (2014). Sınır Uydu Şehirlerde Mülteci Olmak. *Nefret Söylemi ve Nefret Suçu Paneli Notları* içinde (71-75. ss.). İzmir: Mültecilerle Dayanışma Derneği Yayını.

Biner, Ö. (2014). Yasanın ve Sınırın İçinde Kalabilmenin Kural (sızlı-ğ): Türkiye'de Yasallık ve Sınırdışı Edilebilirlik Arasındaki İlişkiye Dair Çıkarımlar. D. Danış, İ. Soysüren (Ed.), *Sınır ve Sınırdışı: Türkiye'de Yabancılar, Göç ve Devlete Disiplinlerarası Bakışlar* içinde (383-401. ss.). Ankara: Notebene Yayınları.

Biner, Ö. (2016). *Türkiye'de Mültecilik, İltica, Geçicilik ve Yasallık: "Van Uydu Şehir Örneği"*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Biner, Ö. (2018). Crossing the Mountain and Negotiating the Border: Human Smuggling in Eastern Turkey. *New Perspectives on Turkey*, 59, 89-108.

Biner, Z. Ö. (2012). *Transit Refugees: Legalization Struggles of Iranian Asylum Seekers in Van, Eastern Turkey*. (Doktora Tezi). University of Strasbourg, Strasbourg, France.

Bingöl, Ş. (2013). *Tanzimat Dönemi Merkezileşme Çabaları Sürecinde Van ve Çevresindeki Aşiretlerin İskân ve Adaptasyon Problemleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Ankara.

Birdişli, F. ve Gören, M. (2017). Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi Bağlamında Türkiye-İran Arasında Göç ve Sınır Güvenliği. *İran Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 11-38.

Cantay, G. (2006). Doğu Anadolu'nun Aldığı Göçler ve Van. O. Belli (Ed.), *I. Van Gölü Havzası Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (235-242. ss.). İstanbul: Van Valiliği Yayınları.

Cereci, S. (2011). Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki Göç Olgusunun İletişim Temeli Üzerinde İncelenmesi. VI. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu Bildiriler Kitabı içinde (482-488. ss.). İstanbul: Erciş Belediyesi Kültür Yayınları.

Çağlayan, E. (2015). Cumhuriyet Döneminde Muş, Bitlis ve Van'a Yapılan İskân Çalışmaları (1923-1938). *Tarih Okulu Dergisi*, 8(22), 269-293.

Çağlayan, E. (Ed.). (2019). *Dünyada Van: Nüfus, Etnisite, Tarih ve Toplum*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Çakmak, D. (2012). *Göç ve Kent Yoksulluğunun Toplumsal Görünümleri: Van Bostaniçi Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Van.

Çiftçi, M. (2020). *İranlı Yüksek Vasıflı Mültecilerde Statü Kaybı: Van Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Van.

Demir, K. A. (2017). Uluslararası Göç Yönetiminde İl Genel Yönetiminin Rolü ve Van İli Özelinde Bir Model Önerisi. A. Yatkın (Ed.), 11. *Kamu Yönetimi Sempozyumu. Uluslararası Göç Ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü Bildiriler Kitabı* içinde (2563-2579. ss.). Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınları.

Demirakin, N. I. (2002). *Türkiye’de Göçmen “Ötekiler”e Bakış*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Demirci, E. Y. (2010). Dönmek mi Zor, Kalmak mı? Yerinden Olmuş Kişilerin Yerleşim Tercihleri Üzerine Düşünceler. *Türkiye’de Zorunlu Göç: Hükümet Politikaları. Uluslararası Konferans Tebliğleri* içinde (96-101. ss.). İstanbul: TESEV Yayınları.

Demirci, E. Y., Ünal A. Z. ve Tekin, H. H. (2006). *Yerinden Olmuşların Köye Dönüş ve Yerleşim Tercihleri*. Van: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı.

Deniş, H. E. (2016). Arafta Kalanlar: Geçicilik Kavramı Üzerinden İranlı Mültecilerin Van Uydu Şehrindeki Yaşamlarına Bakış (Kitap Değerlendirmesi). *Marmara İletişim Dergisi*, 25, 117-123.

Deniz, O. (2008). *Türkiye’nin Doğu Sınırı ve Mülteci Sorunu*. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi. (Proje No: 2005-FED-B11).

Deniz, O. (2009). Mülteci Hareketleri Açısından Van Kentinin Durumu ve Kentteki Mültecilerin Demografik Profili. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 187-204.

Deniz, O. (2009). Van Kent Merkezine Yapılan Göçler ve Göçün Kentsel Gelişim Üzerine Etkisi. *TÜCAUM V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (175-186. ss.). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

Deniz, O. (2011). Türkiye’nin Doğu Sınırında Yasadışı Geçişler. O. Çelebi, S. Özçürümüş ve Ş. Türkay (Ed.), *İltica, Uluslararası Göç ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem ve Politika* içinde (176-194. ss.). Ankara: Anıl Reklamcılık Vakfı Yayınları.

Deniz, O. (2015). Ortadoğu ve Asya Kökenli Göçmenlerin Göç Güzergâhında Türkiye Opsiyonu. *Sosyoloji Divanı*, 6(Temmuz-Aralık), 209-231.

Deniz, O. (2017). Ortadoğu ve Asya Kökenli Göçmenlerin Göç Güzergâhında Türkiye Opsiyonu. Z. Taştan, Z. Duman, E. Akköprü (Ed.), *Edebiyat Fakültesi Panelleri içinde* (149-182. ss.). İstanbul: Hiper Yayınları.

Deniz, O. ve Etlan, E. (2009). Kırdan Kente Göç ve Göçmenlerin Uyum Süreci Üzerine Bir Çalışma: Van Örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 472-498.

Deniz, O. ve Etlan, E. (2016). 1980'lerde Kırdan Kente Göç ve Göçmenlerin Uyum Süreci: Van Örneği. G. Pultar (Ed.), *Yüce Dağdan Aşan Yollar Bizimdir içinde* (251-282. ss.). İstanbul: Kültür Araştırmaları Derneği Yayınları.

Deniz, O. ve Yıldız, M. Z. (2016). 2011 Van Depreminin Kentteki Sığınmacılar Üzerine Etkisi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 2(35), 63-74.

Deniz, O., Yıldız, M. Z., Parin, S. ve Erdoğan, R. (2017). 2011 Van Depreminin Etkilediği Alanlarda Ortaya Çıkan Göç Eğilimi. Van: Van YYÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi. (Proje No: 2013-ED-B027).

Deniz, O., Yıldız, M. Z., Parin, S. ve Erdoğan, R. (2017). Deprem ve Göç: 2011 Van Depremi Örneği. *Social Sciences Studies Journal*, 3(10), 1426-1444.

Doğan, M. (2019). *Kırgız Türklerinin Ulupamir'e Göçü*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Nevşehir.

Duman, M. Z. (2018). Van Esnafının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algı ve Tutumları Üzerine Bir Alan Araştırması. Z. Taştan, M. Z. Duman ve G. Yılmaz (Ed.), *Edebiyat Fakültesi Öğrenci Panelleri içinde* (265-392.ss.). İstanbul: Hiper Yayınları.

Duman, M. Z. (2018). Van Halkının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Çalışma. *Uluslararası Kültür, Sanat ve Toplum Sempozyumu Bildiriler Kitabı içinde* (334-351. ss.). Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları.

Elmastaş, N. ve Yılmaz, S. (2015). Van İlinde Göçler. *Turkish Studies*, 10(10), 403-428.

Ergönül, H. (2014). *Türkiye'deki (Van) Sığınmacıların/Şartlı Mültecilerin Kimlik İnşası ve Müzakeresi: İranlı Baha'iler (Identity Construction and Negotiation of Asylum Seekers/Conditional Refugees in Turkey (Van): Iranian Baha'is)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Ersoy, M. vd. (2002). *Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi Van İli Alt Bölge Gelişme Planı Raporu (Plan Raporu, Yönetici Özeti, Köy Föyleri)*. Ankara: GAP <http://upl.metu.edu.tr/staff/cagatay-keskinok>

Eryurt, M. A. ve Yayla, Z. (2017). Uydu Kentlerde Yaşam Koşulları. *Uydu Kentlerde Yaşayan Sığınmacıların Sosyo-Ekonomik Profili içinde* (107-118. ss.). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Yayınları.

Gökçe, B. (1981). Bir İç İskân Uygulaması Olarak Dönerdere Köyü ve Toplumsal Sorunları. *Tütengil'e Saygı, 1921-1979 içinde* (131-149. ss.). İstanbul: İstanbul Matbaası.

Göksoy, B. (2017). *Göçün Kentleşme Üzerinde Etkileri: Van Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Van.

Göksoy, B. ve Arslan, F. (2017). Tuşba ve İpekyolu Örneklemesinde Mülteci Çocuklar Üzerine Bir Araştırma. A. Yatkın (Ed.), *11. Kamu Yönetimi Sempozyumu. Uluslararası Göç Ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü Bildiriler Kitabı içinde* (436-449. ss.). Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınları.

Grabolle-Çeliker, A. (2010). *Migration and Change Among Vanlı from Eastern Turkey*. (Doktora Tezi). Tübingen Üniveritesi, Tübingen, Almanya.

Gül, O. K. (2014). Bir İç İskân Uygulaması: Çaykara'dan Özalp'a Göç. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 423-435.

Günel, V.ve Şahinalp, S. (2012). *Temel Göç Göstergeleri ile Verilen Göçün Akım Yönü Açısından Bitlis ve Van İllerinin Karşılaştırılması*. I. Uluslararası Ahlat-Avrasya Kültür ve Sanat Sempozyumu. Ahlat-Bitlis, 23-25 Ağustos 2012.

Günay, N. ve Çaykırın, G. (2020). Rusların 1915 Yılında Van Vilayeti ve Çevresinden Ermenileri Kafkasya'ya Göç Ettirmesi. *Akademik Bakış*, 14(27), 133-150.

Güneş Yılmaz, D. (2013). Stories of Rural People Living in the Settlements Built After Earthquakes: A Case Study From the Province of Van, Turkey. *International Journal of Social Sciences and Humanity Studies*, 5(1), 81-91.

Güven, A. (2019). *Ulupamir Kırgız Göçünün Türk Basınına Yansıması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi İletişim Anabilim Dalı, Bişkek, Kırgızistan.

Hakan, S. (2019). Birinci Dünya Savaşı ve Sonrasında Van'da Nüfus Hareketleri (1915-1920). E. Çağlayan (Ed.), *Dünyada Van: Nüfus, Etnisite, Tarih ve Toplum* içinde (67-86. ss.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Hekimoğlu, Y. ve Aşirdizer, M. (2016). *New Autopsy Findings: Hypothermia Deaths in Van Province (Turkey)*. 13.th International Anatolian Forensic Sciences Congres, Aydın, 5-7 Mayıs 2016.

Hekimoğlu, Y., Etli, Y., Gümüş, O., Demir, U. ve Asirdizer, M. (2017). Hypothermia Deaths in Van Province (Turkey). *West Indian Medical Journal*. DOI:10.7727/wimj.2016.578

Him, M. S. ve Hoşgör, A. G. (2015). An Implication of Health Sector Reform for Disadvantaged Women's Struggle for Birth Control: A Case of Kurdish Rural-Urban Migrant Women in Van, Turkey. *Health Care for Women International*, 36, 969-987.

Işık, M. F. (2019). Yersiz ve Yurtsuzlar: Van'da Mülteci Olmak. E. Çağlayan (Ed.), *Dünyada Van: Nüfus, Etnisite, Tarih ve Toplum* içinde (143-153. ss.). İstanbul: İletişim Yayınları.

İçduygu, A. ve Karcı Korfalı, D. (2014). Türkiye'de Göçmenlerin Vatandaş Olma Eğilimleri: Deneyimler ve Algılar. A. Kaya (Ed.), *Farklılıkların Birlikteliği: Türkiye ve Avrupa'da Birarada Yaşama Tartışmaları* içinde (95-115. ss.). İstanbul: Hiperlink Yayınları.

İçduygu, A. ve Toktaş, Ş. (2002). How Do Smuggling and Trafficking Operate via Irregular Border Crossings in the Middle East? Evidence from Fieldwork in Turkey. *International Migration*, 40(6), 25-54.

İpekyüz, N. (2010). Zorunlu Göç ve Gelecek! *Türkiye'de Zorunlu Göç: Hükümet Politikaları. Uluslararası Konferans Tebliğleri* içinde (86-90. ss.). İstanbul: TESEV Yayınları.

İsaoğlu, A. (2019). *Mülteci Hareketleri ve İş Gücü Piyasası ilişkisi: Van İli Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Van.

İzci, F. ve Geylani, D. (2020). Göç Olgusunun Kentlere Sosyal ve Ekonomik Anlamda Etkisi: Van Örneği. V. Yılmaz ve Y. Atmaca (Ed.), *Türkiye'de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri ve Yönetimi* içinde (87-108. ss.). Bursa: Ekin Yayınevi.

İzci, F. ve Yılmaz, V. (2019). Kentlerin Kalkınması Sürecinde Göçün Etkileri: Van İli Örneği. İ. Yılmaz, E. Akbulut ve F. Serin (Ed.), *5th International Regional Development Conference* içinde (209-220. ss.). Malatya: Fırat Development Agency.

İzci, F., Atmaca, Y. ve Geylani, D. (2019). İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Doğrultusunda Türkiye'deki Göçmenler ve Uyum Politikalarına Yönelik Bir Değerlendirme. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Kongresi Tam Metin Kitabı* içinde (26-37. ss.). Elazığ: Asos Yayınevi.

Kahya, Y. (2012). *Sınırıaşan Organize Suç Tipi Olarak Göçmen Kaçakçılığı: Türkiye'de Kaçakçı Profili ve Kullanılan Yöntemler*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.

Kara, H. (1997). Göç ve psikiyatri. 6. *Anadolu Psikiyatri Günleri Bilimsel Çalışmalar Kitabı* içinde (169-174. ss.). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Kara, H. (1999). Göç Sürecinde Kültürel ve Ruhsal Değişimler. *Sosyal Bilimler Kavşağında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bildiriler Kitabı* içinde (217-220. ss.). Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayını.

Kara, H., Ağargün, M. Y., Akman, N. vd. (1996). Güvenlik Nedeniyle Kırsal Bölgelerden Van Şehir Merkezine Göç Etmek Zorunda Kalan Göçmenlerde Depresyon Yaygınlığı. *Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 12, 165-170.

Karcı Korfalı, D., Üstübeci, A. ve De Clerck, H. (2014). *Turkey: Country and Research Areas Report*. İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi. (Proje No: 2/2014 EUMAGINE, 2010-09-28).

Kartal, S. (2019). *Bir Mahallenin Sosyolojisi: Göç ve Yoksulluk Bağlamında Seyrantepe Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Van.

Keleş, A. (2017). *Ulupamir Köyü Kırgızlarının Göç Süreci ve Sosyo-Kültürel Gelişim Tarihi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Karabük.

Keskin, A. (2003). Pamir'den Van Erciş'e Bir Göç Hikâyesi. *Diyalog Avrasya*, 10(Güz), 32- 38.

Kılıç, T. (2014). Batı Sınırından Doğu Sınırına: Geri Kabul Anlaşması, "Push Back" ve Özbek Mülteciler. D. Danış ve İ. Soysüren (Ed.), *Sınır ve Sınırdışı: Türkiye'de Yabancılar, Göç ve Devlete Disiplinlerarası Bakışlar* içinde (427-449. ss.). Ankara: Notebene Yayınları.

Komisyon (2006). *Van İli Yerinden Olmuş Kişiler Hizmet Sunumuna Dair Eylem Planı*. Van: Van Valiliği Yayını.

Korkmaz, N. (2017). 1990 Sonrası Göç ve Kentleşme Bağlamında Kürt Aile Yapısı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Van Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek

Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Van.

Koşer Akçapar, Ş. (2007). What's God Got to Do With It? The Role of Religion in the Internal Dynamic of Migrants' Networks. *REMMM*, 119-120, 81-100.

Koşer Akçapar, Ş. (2019). Religious Conversions in Forced Migration: Comparative Cases of Afghans in India and Iranians in Turkey. *Journal of Eurasian Studies*, 10(1), 61-74.

Koşer Akçapar, Ş. (2004). Iranian Transit Migrants in Turkey. *KOLOR: Journal on Moving Communities*, 4(1), 17-31.

Koşer Akçapar, Ş. (2005). *Migrant Networks in a Transit Country: The Case of Iranians in Turkey*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Catholic University of Leuven Department of Social and Cultural Anthropology, Leuven, Belgium.

Koşer Akçapar, Ş. (2006). Conversion as a Migration Strategy in a Transit Country: Iranian Shiites Becoming Christians in Turkey. *International Migration Review*, 40(4), 817-853.

Koşer Akçapar, Ş. (2010). Re-Thinking Migrants' Networks and Social Capital: A Case Study of Iranians in Turkey. *International Migration*, 48(2), 161-196.

Kultas, E. (2017). *Türkiye'de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Mültecilerin Eğitim Sorunu (Van İli Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van.

Kurban, D. (2010). Kürt Sorununun Çözümünde Bir Engel veya Fırsat Olarak Van Eylem Planı. *Türkiye'de Zorunlu Göç: Hükümet Politikaları. Uluslararası Konferans Tebliğleri içinde* (57-62. ss.). İstanbul: TESEV Yayınları.

Kurban, D. ve Yeğen, M. (2012). *Adaletin Kısıyında: "Zorunlu" Göç Sonrasında Devlet ve Kürtler- 5233 Sayılı Tazminat Yasası'nın bir Değerlendirmesi-Van örneği*. İstanbul: TESEV Yayınları.

Leventoğlu, M. F. (2019). Afghanistanini Immigrants Seeking Peace in Van. M. Bulut, K. Şahin (Ed.), *Anthropological Perspectives on Transnational Encounters in Turkey: War, Migration and Experiences of Coexistence içinde* (89-103. ss.). London: Transnational Press London.

Mahçupyan, E. (2010). Türkiye'de Zorunlu Göç: Van Eylem Planı. *Türkiye'de Zorunlu Göç: Hükümet Politikaları. Uluslararası Konferans Tebliğleri içinde* (81-83. ss.). İstanbul: TESEV Yayınları.

Minnasian, A. T. (2016). Van 1915. R. G. Hovannisian (Ed.), (Çev. S.Aksoy vd.), *Tarihi Kentler ve Ermeniler: Van içinde* (233-271. ss.). İstanbul: Aras Yayıncılık.

Mixed Migration Centre (2020). *Destination Unknown – Afghans on the Move in Turkey*. (Haz. S. Buz, F. Memişoğlu, H. Dönmez ve S. Verduijn). Erişim adresi <http://www.mixedmigration.org/resource/destination-unknown-afghans-on-the-move-in-turkey/>

Nargül, S. (2020). İranlı Grupların Etnik ve Dini Farklılıklarının Türkiye'ye Yönelik Göçe Etkisi. G. Gürçay (Ed.), *Karadeniz 3. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi* içinde (152-166. ss.). Ordu: Ubak Yayınevi.

Öner, C. (2010). *Avrupa Birliği Üyelik Müzakereleri Çerçevesinde Van İlindeki Mültecilerin Sorunları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Anabilim Dalı, İzmir.

Öntürk, A. (2018). Vural Atılğan'ın "Annem Plevne'den Van'a Bir Göç Hikâyesi" Romanındaki Göç Olgusunun İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(83), 563-576.

Özar, Ş. (2010). Zorunlu Göçten 15 Yıl Sonra. *Türkiye'de Zorunlu Göç: Hükümet Politikaları. Uluslararası Konferans Tebliğleri* içinde (91-95. ss.). İstanbul: TESEV Yayınları.

Özata, M. (1998). *Van İl Merkezinde Yaşayan Göçmen Ailelerin 0-60 Aylık Çocuklarının Büyüme Durumlarının Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Van.

Özcan, Ö. (2010). Van İli Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi. *Türkiye'de Zorunlu Göç: Hükümet Politikaları. Uluslararası Konferans Tebliğleri* içinde (67-74. ss.). İstanbul: TESEV Yayınları.

Özdemir, T. (1997). Türkistan'dan Anadolu'ya Bir Göç ve Tarımsal Üretim Amaçlı İskân Örneği: Ulupamir. *Türk Coğrafya Dergisi*, 32, 161-183.

Özdemir, T. (2001). *Van İlinde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine İltica Talebinde Bulunan Mültecilerin Sorunları Üzerine Bir Çalışma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı, Van.

Özden, M. Ş. (2013). *Depreme Bağlı Travmatik Stres ve Depresyon Belirtilerinin Göç ve Sosyal Destek Kaybı İle İlişkisine Yönelik Çok Faktörlü Bir İnceleme*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Özer, A. (2009). Sosyo-Ekonomik Yapı, Göç ve Kentleşme Bağlamında Yerel Yönetimler (ve Van Örneği). *Van Kent Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (65-82. ss.). Ankara: TMMOB Van İl Koordinasyon Kurulu.

Özer, A. (2019). Demografik Kentleşme: Van Örneği. Nilgün Tural (Haz.). *Kent Kitabı: Mimariden Müziğe, Kahvecilerden Mezar Taşlarına* içinde (81-95. ss.). İstanbul: Varlık Yayınları.

Özgökçe, Z. (2010). Van Eylem Planı ve Zorunlu Göç Bağlamında Van Kadın Derneği'nin Çalışmaları. *Türkiye'de Zorunlu Göç: Hükümet Politikaları. Uluslararası Konferans Tebliğleri* içinde (75-80. ss.). İstanbul: TESEV Yayınları.

Öztürk, C. ve Dönmez, G. (2017). Türkiye'ye Göç Eden Van'daki Ulupamir Kırızlarının Eski ve Yeni Durumlarına Dair Bir Araştırma. A. Yatkın (Ed.), 11. *Kamu Yönetimi Sempozyumu. Uluslararası Göç ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü Bildiriler Kitabı* içinde (1933-1948. ss.). Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınları.

Parin, S. ve Ertaş N. (2020). Zorunlu Göçlerin Kent Coğrafyasındaki Yansımaları: Van Kent Merkezinde Hayvan Barınakları. S. Parin (Ed.), *Van Tarih, Toplum ve Şehir* içinde (395-407. ss.). İstanbul: Çizgi Kitabevi Yayınları.

Sağır, A. (2012). *Zorunlu Göçler, Sürgünler ve Yol Hikâyeleri: Ulupamir Kırızları Örneği*. Ankara: Nobel Yayınları.

Sami, K. (2009). Zoraki/Zorunlu Göçün Yarattığı Kentsel, Kültürel ve Mekânsal Bellek Yıkımı: Van Kenti Toplumsal Ferasetin Neresinde. *Van Kent Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (21-34. ss.). Van: TMMOB Van İl Koordinasyon Kurulu.

Sarpkaya, O. A. (2014). *Dönerdere Köyünde Kırsal, Toplumsal Dönüşüm: Etnik, Kültürel ve Ekonomik Bir Çözümleme*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Van.

SGDD (2011). *Askıdaki Yaşamlar & Algıdaki Yaşamlar Projesi Araştırma Projesi: Ankara, İzmir, Van, Erzurum, Gaziantep, Kayseri ve Kırklareli İllerinde, Sığınma ve Mülteci Alanına İlişkin, Veri Toplanması ve Araştırma Temelli Savunuya Yönelik Algı-Bilgi Tespiti, Farkındalık Oluşturma ve Eğitim Faaliyetleri*. Ankara: Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği Yayınları.

Stephanie Kaytaz, E. (2016) Afghan Journeys to Turkey: Narratives of Immobility, Travel and Transformation. *Geopolitics*, 21(2), 284-302.

Şeker, B. D. (2010). Van İlinde Yaşanan İç ve Dış Göç Bağlamında Kültürlenme Olgusu. V. *Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (582-591. ss.). İstanbul: Van Valiliği Yayınları.

Şeker, B. D. ve Boysan B. (2013). İranlı Geçici Sığınmacıların Kültürleşme Tercihlerinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 18-39.

Şeker, B. D. ve Sirkeci, I. (2015). Challenges for Refugee Children at School in Eastern Turkey. *Economics and Sociology*, 8(4), 122-133.

Şeker, B. ve Özer, B. (2014). Kamu Yönetiminde İstenmeyen Yabancıları Sınırdışı Etme Faaliyeti ve Koltuk Uygulaması. D. Danış ve İ. Soysüren (Ed.), *Sınır ve Sınırdışı: Türkiye'de Yabancılar, Göç ve Devlete Disiplinlerarası Bakışlar* içinde (402-426. ss.). Ankara: Notebene Yayınları.

Şeker, D., Tunç, A. İ. ve Şahin, E. (2010). Van İli Örneğinde Terör Suçlarına Karışan Kişilerin İç Göç, Sosyal Psikolojik ve Eğitim Açılarından Değerlendirilmesi. M. Seven, H. Cinoğlu ve O. Başbüyük (Ed.), *Terörün Sosyal Psikolojisi* içinde (229-253. ss.). Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Şeker, G. ve Erdal, H. (2010). Yasadışı Göç ve Göçmen Kaçakçılığı: Van İlinde Gerçekleşen Yasadışı Göç Olaylarının İncelenmesi. S. Özeren, M. A. Sözer ve O. Ö. Demir (Ed.), *Yerelden Küresele Sınıraşan Suçlar* içinde (103-132. ss.). Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Şensoy, S. E. (2004). *Köy Kent ve Göç: Van İline Çevre İlçelerden Göç Edenlerin Sorunlarına Sosyolojik Bir Yaklaşım*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Van.

Şimşek, S. (2019). *Van İlinde Yaşayan Mültecilerin/Sığınmacıların Sağlık Alanında Yaşadığı Sorunlar Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Van.

Tekin Yılmaz, T. (2005). *Göç'ün Kadın Yaşamı Üzerindeki Etkileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Van.

Tekin, F. (2011). Kültürel Travma Olarak Zorunlu Göç. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 25, 91-100.

Tekin, H. H. (2005). *Türkiye Van İli Örneğinde Mültecilik Statüsüne Geçiş Sürecinde İranlı Sığınmacılar Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Tekin, M. K. (2019). Van Örneğinde Suriyeli Sığınmacıların Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Deneyimleri. M. N. Gültekin (Ed.), *Dünya Göç*

ve Mülteci Kongresi Bildiriler Kitabı içinde (95-107. ss.). Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Yayınları.

TESEV (2010). *Türkiye’de Zorunlu Göç: Hükümet Politikaları, Uluslararası Konferans Tebliğleri* (27 Haziran Van). İstanbul: TESEV Yayınları.

Tiren, F. (2012), *Cumhuriyet Dönemi’nde Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde İskân Politikası Olarak Uygulanan Zorunlu Göç Hareketleri ve 1984 Sonrası Van Kentinde Zorunlu Göç Hareketlerinin Çocuk Suçluğu Üzerine Etkileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Van.

TMMOB (1998). *Van Dosyası: Teknolojik Afet, Zorunlu Göç, Yoksulluk ve Mimarlık*. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayını.

TMMOB (1998). Van Göçmen Evleri Projesi. *Van Dosyası: Teknolojik Afet, Zorunlu Göç, Yoksulluk ve Mimarlık* içinde (248-271. ss.). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayını.

TMMOB (2008). *Van’a Göç Etmiş Aileler Üzerine Anket Çalışması*. Van: Van Ofset.

Topsakal, C., Merey, Z. ve Keçe, M. (2013). Göçle Gelen Ailelerin Çocuklarının Eğitim-Öğretim Hakkı ve Sorunları Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(27), 546–560.

Tuncer Eryonucu, B. (2004). *Zorunlu İç Göç Yaşamış Bireylerde Göçün Ruh Sağlığı Üzerine Uzun Dönem Etkileri*. (Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Van.

Turan, A. ve Cafer, G. (2018). Van Depremi Örneğinde Afet Sonrası Yerleştirme ve İskân Uygulamaları. H. Şengün, S. Meydan Yıldız ve B. Tercan (Ed.), *Türkiye’nin Afet Yönetimi* içinde (325-355. ss.). Ankara: Palme Yayınları.

Turan, A. ve Göksoy, B. (2017). İç Göçlerin Kentleşme Üzerinde Etkileri: Van Örneği. M. Güler ve M. Turan (Ed.), *Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar Bildiriler Kitabı* içinde (459-477. ss.). İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.

Tümtaş, M. S. ve Ergun, C. (2014). Göç ve Yoksulluk Kıskaçında Yıkılan Bir Kent: Van. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(2), 1-23.

Türközü, B. M. (2019). *Türkiye’de Göç Sorunu ve Yönetimi: Van İli Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Van.

UAÖ (2006). *Uluslararası Af Örgütü Van Mülteci ve Sığınmacı Danışma Ofisi Raporu*. İstanbul: Uluslararası Af Örgütü Türkiye Yayını.

Uğurlu, C., (2019). Van'daki İlk ve Orta Öğrenim Düzeyindeki Suriyeli Öğrencilerin Okullaşma Süreci. *V. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Bildiriler Kitabı* içinde (591-604. ss.). Ağrı, Turkey.

Urmanbetova, Z. (2015). *Ulupamir Köyü Kırgız Topluluğunun Etnik Sınırlarını ve Kimliklerini Oluşturmada Göç Sürecinin Rolü*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Uzun, K., Gencer, M., Gülsün, A., Ceylan, E. ve Ağca, F. (2000). Kırsal Kesimden Van İli Merkezine Göç Edenlerin Çocuklarında PPD Sonuçları. *Solunum*, 2(3), 91-95.

Ünal, A. Z. (2013). Yerinden Olmuşlar'ın Yoksulluğunu Yeniden Üreten Habitus. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 15(25), 105-112.

Van Barosu Göç ve İltica Komisyonu (2020). *Van Gölü'nde 27 Haziran 2020 Tarihinde Meydana Gelen Göçmen/Sığınmacı Katliamına İlişkin İnceleme Raporu*. Erişim adresi <http://www.vanbarosu.org.tr/uploads/2694.pdf>

Vargün, B. (2019). Migrant Women in Van: Home and Daily Life as a Reflection of Belonging. M. Bulut, K. Şahin (Ed.), *Anthropological Perspectives on Transnational Encounters in Turkey: War, Migration and Experiences of Coexistence* içinde (135-147. ss.). London: Transnational Press London.

Yaralı Akkaya, A. (2018). Being Syrian in Higher Education: A Study on Migration and Social Integration in Example of Yüzüncü Yıl University. H. Öztürk Karakuş (Ed.), *The Modernizing Process in Turkey Sociological Views* içinde (248-275. ss.). Münih: Nomos Verlagsgesellschaft.

Yaralı Akkaya, A., Çilingir, G. A. ve Levent, G. T. (2018). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ndeki Suriyeli Öğrencilerin Akademik Sorunları Üzerine Bir Çalışma. *Sosyal Politikalar Çalışmaları Dergisi*, 40(2), 413-448.

Yaralı Akkaya, A., Tuğ Levent, G. ve Azimli Çilingir, G., (2017). *Suriyeli Öğrencilerin Sosyal Uyum, Eğitim ve Adaptasyon Sorunları: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Örneği*. KAYFOR 14, Van, Turkey, 27-29 Nisan 2017.

Yıldız, M. Z. ve Alaeddinoğlu, F. (2016). Göç ve Yoksulluk: Van Kenti Örneği. S. Parin (Ed.), *Van Kent Araştırmaları* içinde (213-258. ss.). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Yılmaz, A. (2014). The State of International Migrant Children in Turkey: The Case of Van. *Mediterranean Journal of Humanities*, 4(2), 349-372.

Yılmaz, S. (2014). *Van İlinde Nüfus Hareketleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Şanlıurfa.

Yılmaz, Z. (2018). *Mülteciler Arası Farklılıklar: Van'daki Farklı Mülteci Profilleri*. Migration Movements and Changing Dynamics in the Middle East Congress, Nevşehir, 10-11 Mayıs 2018.

Yılmaz, Z. (2019). Bir Sınır Kenti Olarak Van'da Kadın Mülteciler. *Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi*, 3(2), 7-26.

Yılmaz, Z. (2019). Postkolonyal Teori Bağlamında Sığınmacı Kadınlar: Suriyeli Kadın Sığınmacıların Türkiye'deki 'Geçici' Durumu. *Journal for Womens Studies* 20(2), 65-90.

Yükseker, D. ve Kurban D. (2009). *Türkiye'de Yerinden Edilme Sorununa Kalıcı Bir çözüm Mümkün mü? Van Eylem Planı'nın Değerlendirilmesi*. İstanbul: TESEV Yayınları.

Yükseker, D. ve Kurban, D. (2009). *Permanent Solution to Internal Displacement: An Assessment of Van Action Plan for IDPs*. İstanbul: TESEV.

Zırhlıoğlu, G. (2010). İç Göçün Van'ın Tarımı Üzerindeki Etkileri. *YYÜ Tarımsal Bilimler Dergisi*, 20(3), 144-152.

Zırhlıoğlu, G., Ak, R. ve Çelik, M. (2009). *Logit Modeller Kullanılarak Van İli'ndeki İç Göç Hareketlerine Ait Parametrelerin Tahminlenmesi*. Ankara: TÜBİTAK Projesi. (Proje No: 107K393).

B- GENEL KAYNAKLAR

Aker, A. T., Çelik, A. B., Yüksek, D., Kurban, D. ve Ünal, T. (2005). *Türkiye'de Ülke İçinde Yerinden Edilme Sorunu: Tespitler ve Çözüm Önerileri*. İstanbul: TESEV Yayınları.

Aker, T. (2006). Yerinden Edilmenin Nedenleri, Ruhsal ve Toplumsal Sonuçları ve Geri Dönüş Süreci. *Zorunlu Göç İle Yüzleşmek: Türkiye'de Yerinden Edilme Sonrası Vatandaşlığın İnşası içinde* (234-245. ss.). İstanbul: TESEV Yayınları.

Alaeddinoğlu, F., Sargın, S. ve Okudum, R. (2016). 2011 Van Depremi ve Kentsel Nüfusta Mekânsal Farklılaşmalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39, 133-149.

Altuntaş, B. (2009). Türkiye'de 1980'li ve 90'lı Yıllarda Yaşanan Zorunlu Göç ve Toplumsal Sonuçları. *Toplum ve Kuram Dergisi*, 1, 103-118.

Ayata, B. (2011). *The Politics of Displacement: A Transnational Analysis of the Forced Migration of the Kurds in Turkey and Europe*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), The John Hopkins University, Baltimore.

Ayata, B. ve Yükseksever, D. (2005). A Belated Awakening: National and International Responses to the Internal Displacement of Kurds in Turkey. *New Perspectives on Turkey*, 32, 5-42.

Bal, H. (2003). *Kentsel Yapı ve Kentleşme Süreci (Isparta – Van Karşılaştırması)*. Isparta: Fakülte Kitabevi.

Barut, M. (2001). *Zorunlu Göçe Maruz Kalan Kürt Kökenli T.C. Vatandaşlarının Göç Öncesi ve Göç Sonrası Sosyo-Ekonomik, Sosyo-Kültürel Durumları, Askeri Çatışma ve Gerginlik Politikaları Sonucu Meydana Gelen Göçün Ortaya Çıkardığı Sorunlar ve Göç Mağduru Ailelerin Geriye Dönüş Eğilimlerinin Araştırılması ve Çözüm Önerileri*. İstanbul: GÖÇ-DER.

BAUSAM (2009). *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Politik Yapı Araştırması ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden En Fazla Göç Almış Olan İllerin Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Politik Yapı Araştırması: Sorunlar, Beklentiler ve Çözüm Önerileri (Proje Raporu)*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları

Baysal, N. (2010). Zorunlu Göç: Hükümet Politikalarının Etkisi. *Türkiye’de Zorunlu Göç: Hükümet Politikaları. Uluslararası Konferans Tebliğleri içinde* (50-56. ss.). İstanbul: TESEV Yayınları.

Beşikçi, İ. (1992). *Doğu Anadolu’da Göçebe Kürt Aşiretleri*. Ankara: Yurt Kitap Yayın.

Betül Çelik, A. (2013). Return of the Internally Displaced Kurds and Reconstruction of the Post-Conflict Zones: An Actors Analysis. A. İçduygu ve D. Yükseksever ve D. B. Aksel (Ed.), *Migration Around Turkey: Old Phenomena and New Research* içinde. İstanbul: ISIS Publishing.

Bozkurt, N. (2000). *Denizi Kurutmak: Dünden Bugüne Zorunlu Göç Politikası*. İstanbul: Belge Yayınları.

Canveren, Ö. (2016). Policy Change for the Displaced in Turkey: Europeanization and Conditionality. *Turkish Journal of Middle Eastern Studies*, 3(1), 137-164.

Çağlayan, H., Özar, Ş. ve Tepe Doğan, A. (2011). *Ne Değişti? Kürt Kadınlarının Zorunlu Göç Deneyimi*. Ankara: Ayizi Yayınları.

Çetin, V. (Ed.). (1999). *Yakılan/Boşaltılan Köyler ve Göç*. Ankara: Öteki Matbaası.

Çiçek, E. (2005). *Ararat Yolcuları: İnsan Tacirleri, Göç ve Mültecilik*. İstanbul: Peri Yayınları.

Demirtaş, M. (1996). *Doğu Anadolu Nüfus Hareketleri (93 Harbi Sonrası)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Van.

Deniz, O. (2009). *Uluslararası Göçler ve Türkiye'ye Yansıması: Sığınmacılar, Mülteciler ve Yasadışı Göçmenler*. İstanbul: Çantay Yayınları.

Deniz, O. (2010). 1990 Sonrasında Türkiye'ye Yönelen Sığınma Hareketleri ve Etkileri. VI. *Ulusal Coğrafya Sempozyumu Kitabı* içinde (93-102. ss.). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

Doruk, Y. (2010). Türkiye'de Yerinden Edilmişlik Olgusu. *Türkiye'de Zorunlu Göç-Hükümet Politikaları Uluslararası Konferans Tebliğleri* içinde (42-49. ss.). İstanbul: TESEV Yayınları.

Eker, E. (2008). *Türkiye'de Yasadışı Göç Sorunu*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir.

Eraydın, A. (1981). *Türkiye'de 1950 -1980 Döneminde İller Arası Göçlerin Genel Değerlendirmesi*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

Frantz, E. (2003). *Report on the Situation of Refugees in Turkey: Findings of a Five-week Exploratory Study December 2002 – January 2003*. American University of Cairo, Forced Migration and Refugee Studies, Kahire.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (2001). *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Alt Bölge Gelişme Planı Hazırlama Projesi*. Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği.

Gök, S. (2005). *Tek Parti Döneminde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da İskân Politikaları (1923-1950)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, İzmir.

Göktürk, A. (2007). Internal Migration Transpires Like Emigration: The Case of Internally Displaced Kurds in Turkey. *Journal of Mediterranean Studies*, 17(2), 271-295.

Grabolle-Çeliker, A. (2013). *Kurdish Life in Contemporary Turkey: Migration, Gender and Ethnic Identity*. London: I. B. Tauris.

Günaydın, M. (2019). *Vilayat-ı Sitte'den Amarika'ya Transatlantik Göç (1908-1914)*. İstanbul: Hiperyayın.

Gürbüz, O. (1994). *Van Gölü Çevresinin Coğrafyası: Beşeri ve İktisadi, Coğrafya Açısından*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Hovannisian, R. G. (Ed.) (2016). *Tarihi Kentler ve Ermeniler: Van*. (Çev. S. Aksoy, S. Baraç, N. H. R. Dikbaş, A. Gebenlioğlu, N. M. L. Sarı ve S. Silahlı). İstanbul: Aras Yayıncılık.

HRW (1994). *Forced Displacement of Ethnic Kurds from Southeastern Turkey*. Helsinki: Human Right Watch Report.

HRW (2002). *Displaced and Disregarded: Turkey's Failing Village Return Program (D1407)*. Erişim Adresi <http://www.hrw.org/press/2002/10/turkey1030.htm>

HRW (2005). *"Still Critical" Prospects in 2005 for Internally Displaced Kurds in Turkey (D1702)*. Erişim Adresi <https://www.refworld.org/docid/42c3bd330.html>

HRW (2006). *Unjust Restrictive, and Inconsistent: The Impact of Turkey's Compensation Law with Respect to Internally Displaced people*. Helsinki: Human Right Watch Report.

HÜNEE (2006). *Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Yayınları.

İçduygu, A. (2003). *Irregular Migration in Turkey*. Geneva: International Organization for Migration Publications.

İçduygu, A. (2004). *Türkiye'de Kaçak Göç*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

İçduygu, A. (2020). Decentring Migrant Smuggling: Reflections on The Eastern Mediterranean Route to Europe. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, DOI: 10.1080/1369183X.2020.1804194

Jongerden, J. (2008). *Türkiye'de İskân Sorunu ve Kürtler: Modernite, Savaş ve Mekân Politikaları Üzerine Bir Çözümleme*. (Çev. M. Topal). İstanbul: Vate Yayınları.

Kaya, A. (Haz.). (2009). *Türkiye'de İç Göçler Bütünleşme mi Geri Dönüş mü?* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Kaya, A. ve Işık, İ. E. (2014). Türkiye'de Zorunlu Göç: Paranın Götürdüğü Yere Git. A. Kaya (Ed.), *Farklılıkların Birlikteliği: Türkiye ve Avrupa'da Birarada Yaşama Tartışmaları içinde* (185-212. ss.). İstanbul: Hiperlink Yaayınları.

Kocaman, T. (2008). *Türkiye'de İç Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1965-2000)*. Ankara: DPT Sosyal Sektörler ve koordinasyon Genel Müdürlüğü.

Komisyon (2011). *Zorla Yerinden Edilenler İçin Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Araştırma Raporu*. İstanbul: Göç Platformu.

Kurban, D. (2006). Ülke İçinde Yerinden Edilme Sorunu: Uluslararası Hukuktaki Gelişmeler ve Ülke Pratikleri. *Zorunlu Göç İle Yüzleşmek: Türkiye’de Yerinden Edilme Sonrası Vatandaşlığın İnşası* içinde (51-59. ss.). İstanbul: TESEV Yayınları.

Kurban, D. (2012). *Reperations and Displacement in Turkey: Lessons Learned from the Compensation Law*. New York: ICTJ Publishing.

Kurban, D., Betül Çelik, A. ve Yüksever, D. (2006). *Overcoming a Legacy of Mistrust: Towards Reconciliation Between the State and the Displaced*. Geneva, Switzerland: TESEV ve Norwegian Refugee Council Yayınları.

Kurban, D., Yüksever, D., Çelik, A. B., Ünalın, T. ve Aker, A. T. (2008). *Zorunlu Göç İle Yüzleşmek: Türkiye’de Yerinden Edilme Sonrası Vatandaşlığın İnşası*. İstanbul: TESEV Yayınları.

Mazlum-Der. (1995). *Doğu ve Güneydoğuda İç Göç, Neden ve Sonuçları Raporu*. İstanbul: Mazlum-Der Yayınları.

Özer, İ. (2015). *Doğu ve Güneydoğu Komşu Ülkelerinden Türkiye’ye Yönelik Göç Hareketleri*. Ankara: Adalet Yayınları.

Tayanç, M. (2018). *Göçbelerin Kente Tutunma Biçimleri*. İstanbul: Hiperyayın.

TESEV (2006). *“Zorunlu Göç” ile Yüzleşmek: Türkiye’de Yerinden Edilme Sonrası Vatandaşlığın İnşası*. İstanbul: TESEV Yayınları.

Türk Sosyal Bilimler Derneği. (2002). *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi Alt-Bölge Gelişme Planları*. Ankara: GAP İdaresi.

UTSAM (2012). *Küresel Göç ve Fırsatçılar: Türkiye’de Yasadışı Göçmenler ve Göçmen Kaçakçıları*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Üstel, F. (2004). *Zorunlu İç Göç Sonrası Köye Dönüş-Ön Rapor*. İstanbul: TESEV Yayınları.

Yıldız, M. Z. (2016). XIX Yüzyılda Van’ın Demografyası. S. Parin (Ed.), *Van Kent Araştırmaları* içinde (110-127. ss.). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Yıldız, M. Z. (2019). Geç Osmanlı Döneminde Van Kentinde Nüfus, Etnisite ve Yerleşme. E. Çağlayan (Ed.), *Dünyada Van: Nüfus, Etnisite, Tarih ve Toplum* içinde (41-66. ss.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Yılmaz, D. (2010), Türkiye’de Yerinden Edilmişlik Olgusu. *Türkiye’de Zorunlu Göç: Hükümet Politikaları. Uluslararası Konferans Tebliğleri* içinde (42-49. ss.). İstanbul: TESEV Yayınları.

Yüceşahin, M. M. ve Özgür, E.M. (2006). Türkiye'nin Güneydoğusunda Nüfusun Zorunlu Yerinden Oluşu: Süreçler ve Mekânsal Örüntü. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 4(2), 15-35.

Yüksever, D. (2012). Kürtlerin Yerinden Edilmesi ve Sosyal Dışlanma: 1990'lardaki Zorla Göçün Sonuçları. A. G. Ihlamur-Öner ve N. A. Şirin Öner (Ed.), *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar* içinde (233-262. ss.). İstanbul: İletişim Yayınları.